

MORALNE POUKE ZA LEPE DEVOJKE

ALEKSANDAR MEKOL SMIT

Prevela
Tatjana Milosavljević

Laguna

SERIJAL PRVA DAMSKA DETEKTIVSKA AGENCIJA

Prva damska detektivska agencija

Žirafine suze

Moralne pouke za lepe devojke

Naslov originala

Alexander McCall Smith

MORALITY FOR BEAUTIFUL GIRLS

Copyright © Alexander McCall Smith, 2001

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno Džin i Ričardu Denisonu

Sadržaj

Prvo poglavlje SVET POSMATRAN TUĐIM OČIMA.....	9
Drugo poglavlje DEČAK U NOĆI	24
Treće poglavlje PRIČE IZ RADIONICE.....	32
Četvrto poglavlje POSETA DOKTORU MOFATU	45
Peto poglavlje ČOVEK IZ VLADE.....	51
Šesto poglavlje POD NOVOM UPRAVOM	71
Sedmo poglavlje DEVOJČICA SA TRI ŽIVOTA	77
Osmo poglavlje NIZAK NIVO SEROTONINA	89
Deveto poglavlje U SIROTIŠTU	102

Deseto poglavlje ČINOVNIKOVA PRIČA	113
Jedanaesto poglavlje MMA POTOKVANE IZLAZI U SUSRET.....	127
Dvanaesto poglavlje PORODIČNI BIZNIS	135
Trinaesto poglavlje SUDIJA ZA LEPOTU	151
Četrnaesto poglavlje BOG JE ODLUČIO DA BOCVANA IMA SUVU KLIMU	162
Petnaesto poglavlje ŠTA ŽELITE OD ŽIVOTA?	172
Šesnaesto poglavlje KUVAROVA PRIČA	187
Sedamnaesto poglavlje SJAJNA DEVOJKA	198
Osamnaesto poglavlje PRVI KORAK.....	207
Devetnaesto poglavlje REČI ZA AFRIKU	216
O autoru.....	223

Prvo poglavlje

SVET POSMATRAN TUĐIM OČIMA

Mma Ramocve, ćerka pokojnog Obeda Ramocvea iz Močudija, u okolini Gaborona u Bocvani, u Africi, verila se po svim propisima s gospodinom Dž. L. B. Matekonijem, sinom počivšeg Pumfamiliaritsea Matekonija iz Tlokvenga, zemljoradnika i kasnije glavnog poslužitelja u Upravi željeznica. Svi su mislili kako su dobar par; ona, osnivačica i vlasnica jedine detektivske agencije namenjene ženama ali i svima ostalima; on, vlasnik *Brzih motora Tlokvenga* i, po opštem uverenju, jedan od najboljih auto-mehaničara u Bocvani. Uvek je dobro, govorili su ljudi, kada supružnici imaju nezavisne interese. Tradicionalni brakovi, u kojima muž donosi sve odluke i drži pod kontrolom najveći deo imetka domaćinstva, možda su i bili dobri za žene koje vreme žele da provode kuvajući i vodeći računa o deci, ali vremena su se promenila i za obrazovane žene, koje žele da postignu nešto u životu, nesumnjivo je bolje kad se oboje supružnika bave nekim poslom.

Bilo je mnogo primera takvih brakova. Recimo, brak Mme Maketsetse, koja je otvorila malu fabriku specijalizovanu za

proizvodnju kaki-šortseva za školske uniforme za dečake. Posao je započela u teskobnoj, zagušljivoj sobi u stražnjem delu svoje kuće, ali kad je zaposlila rođake da kroje i šiju za nju, izgradila je jedan od najboljih biznisa u Bocvani, a njeni kaki-šortsevi su se izvozili u Namibiju uprkos žestokoj konkurenciji koju su predstavljale velike fabrike konfekcije u Kejptaunu. Udala se za gospodina Sedrika Maketetsea, koji je vodio dve prodavnice pića u Gaboronu, prestonici Bocvane, a nedavno je otvorio i treću, u Frensistaunu. Lokalne novine su tu prigodu pratile pomalo neprijatnim člankom zvučnog naslova: *Proizvođačica šortseva prišla se za trgovca pićem*. Oboje su bili članovi Trgovinske komore, a svima je bilo više nego jasno da se gospodin Maketetse neizmerno ponosi poslovnim uspesima svoje supruge.

Razume se, žena na čelu uspešnog biznisa morala je pripaziti da muškarac koji joj se udvara nije od onih koji naprosto traže način da provedu ostatak života u luksuzu. Bilo je mnogo takvih slučajeva i Mma Ramocve je uočila da su posledice takvih brakova gotovo neizbežno kobne. Muškarac bi propio ili prokockao profit preduzeća svoje žene, ili bi pokušao da upravlja njime i tako ga upropastio. Muškarci imaju smisla za biznis, smatrala je Mma Ramocve, ali žene ga nemaju ništa manje od njih. Pri tome su po prirodi štedljivije; moraju da budu, dok pokušavaju da vode domaćinstvo s veoma ograničenim kućnim budžetom i nahrane uvek gladna dečja usta. Deca, činilo se, baš mnogo jedu i ne možeš nakuvati dovoljno bundeve ili žitne kaše da im napuni stomaciće u kojima krči. Što se muškaraca tiče, kao da nikad nisu srećniji nego kad se do mile volje najedu skupog mesa. Sve je to bilo vrlo obeshrabrujuće.

„Biće to dobar brak“, govorili su ljudi čuvši za njenu veridbu s gospodinom Dž. L. B. Matekonijem. „On je muškarac u

koga možeš da se pouzdaš, a ona veoma dobra žena. Srećno i zadovoljno će voditi svak svoj posao i zajedno će ispijati čaj.“

Mma Ramocve je bila svesna ovog opšteg mišljenja o njenoj veridbi i u potpunosti ga je delila. Posle katastrofalnog braka s Noteom Mokotijem, džez trubačem i nepopravljivim ženskarošem, beše odlučila da se, uprkos tome što su je mnogi prosili, neće više udavati. Štaviše, odbila je gospodina Dž. L. B. Matekonija prvi put kad ju je zaprosio, da bi šest meseci kasnije prihvatila njegovu ponudu. Shvatala je, naime, da najbolji test za potencijalnog supruga ne obuhvata ništa više od jednog jedinog pitanja, koje svaka žena – ili barem svaka žena koja ima dobrog oca – može da postavi i na koje će u dubini duše uvek znati odgovor. Postavila je sebi to pitanje u vezi s gospodinom Dž. L. B. Matekonijem, a odgovor je bio nedvosmislen.

„Šta bi moj pokojni tata mislio o njemu?“, rekla je sebi. Upitala se to pošto je prihvatila bračnu ponudu gospodina Dž. L. B. Matekonija, onako kako se neko možda upita da li je dobro skrenuo na raskršću. Sećala se i gde se nalazila kad je postavila sebi to pitanje. Šetala se predveče u blizini brane, jednom od onih staza što krivudaju kroz kržljave trnovite akacije. Najednom je zastala, pogledala u nebo, u to bledo, razvodnjeno plavetnilo koje se nailaskom sutona naglo šaralo bakarnocrvenom. Bilo je to tiho doba dana i bila je sasvim sama. Stoga je pitanje izgovorila naglas, kao da tamo negde ima nekoga da ga čuje.

Gledala je u nebo napola očekujući da gore ugleda odgovor. Ali, naravno, nije ga bilo, a i znala ga je i zapravo nije ni bilo potrebe da ga traži. U njenom umu nije bilo ni najmanje sumnje da bi Obed Ramocve, koji se za vreme svog rada u onim dalekim rudnicima nagledao svakoja-kih ljudi i znao je sve njihove mane, imao dobro mišljenje

o gospodinu Dž. L. B. Matekoniju. A ako je već tako, tada ona ne bi trebalo da ima nikakvih bojazni u vezi sa svojim budućim mužem. Biće dobar prema njoj.

Sedeći sada u kancelariji *Prve damske detektivske agencije* sa svojom pomoćnicom, Mmom Makuci – koja je diplomirala na Bocvanskom koledžu za sekretarice kao najbolja u svojoj klasi – razmišljala je o odlukama koje će je predstojeći brak s gospodinom Dž. L. B. Matekonijem primorati da donese. Najpreče je, dabome, bilo pitanje gde će da žive, ali o tome su prilično brzo odlučili; kuća gospodina Dž. L. B. Matekonija, nedaleko od Kluba Odbrambenih snaga Bocvane, koliko god je bila lepa sa svojom starom kolonijalnom verandom i sjajnim limenim krovom, nije bila podesna kao njena kuća u Zebrinoj ulici. Imala je vrlo malo okućnice – u stvari, ništa više od malo prašnjavog dvorišta pred ulaznim vratima – dok se kuća u Zebrinoj ulici ponosila nekolikim stablima papaje, krošnjatim akacijama, kao i bujnom lejom sočnih žutih lubenica.* I ne samo to, nego i spartanski hodnici i neudobno nameštene sobe gospodina Dž. L. B. Matekonija nisu bili baš naročita preporuka, pogotovo u poređenju s njenom sopstvenom kućom. Uz to, silno bi je rastužilo da se mora lišiti svoje dnevne sobe, s njenim udobnim tepihom na crveno lakiranom betonskom podu, kaminom sa spomen-tanjirom sa slikom ser Seretsea Kame, vrhovnog poglavice, državnika i prvog predsednika Bocvane, i

* Reč je o lubenicama *lerotse*, koje po svemu liče na uobičajene lubenice, sem što su žute do svetlonarandžaste boje i mnogo manje slatke, pa su po ukusu bliže krastavcu. Od njihove pulpe, sirkovog brašna, dva dela kiselog mleka i jednog dela vode pravi se veoma ukusna gusta kaša – *bogobe* ili *slap-pap* – po strukturi slična pireu od krompira, koja se služi kao prilog jelima od mesa i spada u najomiljenija nacionalna jela u Bocvani. (Prim. prev.)

starom šivaćom mašinom u uglu, onom na pedalu, koja je radila tako dobro, i to čak i onda kad nestane struje i one savremenije šivaće mašine odreda utihnu.

No nije morala ni da potroši mnogo reči na to. U stvari, odluku u prilog Zebrinoj ulici čak nije bilo potrebno posebno naglašavati. Pošto je Mma Potokvane, nadzornica sirotišta, ubedila gospodina Dž. L. B. Matekonija da usvoji dvoje siročadi, dečkića i njegovu sestru invalida, deca su se odmah smestila kod Mme Ramocve. Posle toga se podrazumevalo da će uskoro cela porodica stanovati u Zebrinoj ulici. Gospodin Dž. L. B. Matekoni će privremeno nastaviti da živi u svojoj kući, ali će svakodnevno dolaziti na večeru u Zebrinu ulicu.

To je bio lakši deo dogovora. Preostajalo je još pitanje posla. Dok je sedela za svojim pisaćim stolom posmatrajući Mmu Makuci kako preslaže papire u ormariću za arhivu u njihovoj maloj kancelariji, misli Mme Ramocve bile su obuzete teškim zadatkom koji je stajao pred njom. Odluka nije bila nimalo laka, ali donela ju je i moraće da stisne srce i sprovede je u delo. U poslu je to naprosto tako.

Jedno od osnovnih pravila poslovanja glasi da ne treba nepotrebno duplirati poslovni prostor. Kad se ona i gospodin Dž. L. B. Matekoni venčaju, imaće dve firme, s dva zasebna lokala. Delatnost im se veoma razlikovala, naravno, ali *Brzi motori Tlokvenga* imali su mnogo kancelarijskog prostora i bilo je više nego logično da Mma Ramocve preseli svoju agenciju tamo. Pomno je pregledala zgradu gospodina Dž. L. B. Matekonija i čak se posavetovala s lokalnim preduzetnikom.

„Ma neće biti nikakvih problema“, rekao joj je ovaj pošto je pregledao garažu i kancelarije. „Tamo s druge strane mogu da umetnem nova vrata. Tako će vaši klijenti moći da dolaze i odlaze a da ne prolaze kroz barice mašinskog ulja u radionici.“

Kombinovanje dveju firmi omogućilo bi Mmi Ramocve da svoju sopstvenu kancelariju izda u najam, a prihod ostvaren na taj način mnogo će značiti. Ovog časa, bolna istina je glasila da *Prva damska detektivska agencija* naprosto ne zarađuje dovoljno. Nije da nisu imale klijenata – jer je njihov priliv bio nepresušan – ali detektivski posao je zahtevao strahovito mnogo vremena, a ljudi naprosto nisu imali od čega da plate uslugu ako bi im zaračunala realnu satnicu. Dve ili tri stotine pula za razrešenje neizvesnosti ili pronalaženje nestale osobe nije bila velika suma i obično je vredelo izdvojiti je, ali nekoliko hiljada pula za isti posao bio je već sasvim drugi par cipela. Sumnja je bila prihvatljivija od izvesnosti ako se razlika između to dvoje ogledala u velikoj sumi novca.

Posao je mogao propasti čak i da nije bilo plate koju je Mma Ramocve morala da daje Mmi Makuci. Prvobitno ju je zaposlila kao sekretaricu, na temelju pretpostavke da svaka firma koja želi da je ozbiljno shvate mora imati sekretaricu, ali vrlo brzo je saznala da se iza onih velikih naočara skrivaju brojni talenti. Tako je Mma Makuci avanzovala u detektivsku pomoćnicu, i taj položaj joj je doneo status za kojim je toliko žudela. Međutim, Mma Ramocve je smatrala da je dužna da joj istovremeno i podigne platu, što je tekući račun agencije odvelo u još veći minus.

Porazgovarala je o tome s gospodinom Dž. L. B. Matekonijem, koji se složio s njenim mišljenjem kako nema velikog izbora.

„Nastaviš li ovako“, reče joj ozbiljnim glasom, „bankrotiraćeš. Znam firme kojima se baš to dogodilo. Imenuju im nekoga ko se zove stečajni upravnik. A taj ti je kao lešinar, samo kruži. Vrlo je loše kad neku firmu snađe takvo šta.“

Mma Ramocve zacokta. „Neću da mi se to desi“, reče ona. „Bio bi to žalostan kraj moje firme.“

Turobno su se zgedali. Gospodin Dž. L. B. Matekoni je prvi progovorio. „Moraćeš da je otpustiš“, reče. „Bivalo je da moram da otpustim nekog mehaničara. Nije lako, ali tako je to u poslu.“

„Bila je tako srećna kad sam je unapredila“, odvrati tiho Mma Ramocve. „Ne mogu sad naprećac da joj saopštim kako više nije detektivka. Ona nema nikog od porodice ovde u Gaboronu. Njeni su svi gore u Bobonongu. I puka su sirotinja, koliko znam.“

Gospodin Dž. L. B. Matekoni odmahnu glavom. „Ima mnogo siromašnih ljudi“, reče. „I mnogi od njih se teško zlopate. Ali nijedna firma ne živi od vazduha. To svi znaju. Moraš da sabereš ono što unosiš i onda odbiješ od toga ono što trošiš. Razlika predstavlja profit. U tvom slučaju, ispred tog broja stoji minus. A ne možeš da...“

„Ne mogu“, upade mu u reč Mma Ramocve. „Ne mogu sada da je otpustim. Kao majka sam joj. Silno želi da bude detektivka i vredna je kao crv.“

Gospodin Dž. L. B. Matekoni obori pogled. Podozrevao je kako Mma Ramocve očekuje od njega neki predlog, ali nije bio siguran šta da kaže. Očekuje li da joj dâ novac? Želi li da on podmiri račune *Prve damske detektivske agencije*, mada mu je već jasno stavila do znanja kako od njega očekuje da radi svoj posao, tamo u radionici, dok se ona bavi svojim klijentima i njihovim uznemirujućim problemima?

„Ne želim da ti išta plaćaš“, reče Mma Ramocve gledajući ga s odlučnošću koja mu je istovremeno izazivala i strah i divljenje.

„Naravno“, požuri on da kaže. „Nisam o tome ni razmišljao.“

„S druge strane“, nastavi ona, „tvom servisu je preko potrebna sekretarica. Računi su ti uvek u haosu, zar ne?“

Nikad ne zapisuješ ono što isplaćuješ onim svojim beskorisnim šegrtima. A pretpostavljam da im neretko daješ i pozajmice, zar ne? Zavodiš li išta od toga u knjige?“

Gospodin Dž. L. B. Matekoni u neprilici skrete pogled. Kako li je samo doznala da mu šegrti duguju svaki po više od šest stotina pula i da nema nikakvih naznaka da će ikad moći da mu vrate taj dug?

„Hoćeš da dođe i radi za mene?“, upita je, iznenađen predlogom. „A njeno radno mesto detektivke?“

Mma Ramocve mu načas ne odgovori. Još nije porazmislila o pojedinostima, ali obrisi plana su polako počinjali da se naziru. Ako presele njenu firmu u prostorije servisa, tada će Mma Makuci moći da zadrži svoj posao detektivske pomoćnice, dok će u isto vreme moći da obavlja i neophodne sekretarske poslove za servis. Gospodin Dž. L. B. Matekoni će moći da joj daje platu za to, što je značilo da će račun agencije biti oslobođen velikog dela tog tereta. To i kirija koju će dobijati za svoj lokal doprineće da finansijski položaj agencije bude znatno zdraviji.

Objasnila je gospodinu Dž. L. B. Matekoniju svoj predlog. Premda je oduvek izražavao sumnju u pogledu korisnosti Mme Makuci, uviđao je dobre strane ove zamisli, pogotovo zato što bi je takav aranžman usrećivao. A znao je da mu je to važnije od svega.

Mma Ramocve je kašljucnula.

„Mma Makuci“, zausti ona, „razmišljala sam o budućnosti.“

Mma Makuci, koja je u međuvremenu završila preuređivanje ormarića za arhivu, skuvala im je obema po šolju crvenog afričkog čaja i sada je započinjala svoju polusatnu pauzu, u kojoj je obično uživala u jedanaest pre podne. Beše

počela da čita časopis – neki stari broj *Nacionalne geografije* – koji joj je pozajmila njena rođaka učiteljica.

„O budućnosti? Da, to je uvek zanimljivo. Ali ne toliko kao prošlost, čini mi se. Ima jedan odličan članak u ovom časopisu, Mma Ramocve“, reče ona. „Pozajmiću vam ga kad ga pročitam. Govori o našim precima gore u Istočnoj Africi. Tamo ima jedan doktor Liki. On vam je čuveni doktor za kosti.“

„Doktor za kosti?“ Mma Ramocve je bila zbunjena. Mma Makuci se veoma dobro izražavala – na engleskom i na secvanskom – ali povremeno je upotrebljavala vrlo neobične izraze. Šta je doktor za kosti? Zvučalo je veoma slično reči nadržilekar, ali neće valjda biti da se doktor Liki može opisati kao nadržilekar?

„Aha“, potvrdi Mma Makuci. „On zna sve o starim kostima. Iskopava ih i onda nam kazuje o našoj prošlosti. Evo, pogledajte ovu.“

Podigla je fotografiju, odštampanu preko dve stranice. Mma Ramocve se čkiljavo zagleda ne bi li nešto razaznala. Već je neko vreme primećivala da joj oči nisu što su nekad bile i pribojavala se da će pre ili kasnije završiti kao Mma Makuci sa svojim neobičnim velikim naočarima.

„Je li to doktor Liki?“

Mma Makuci potvrdno klimnu. „Jeste, Mma“, odvrati, „to je on. Drži lobanju koja pripada nekoj pradavnoj osobi. Ta osoba je živela pre mnogo vremena i sada je veoma pokojna.“

Mma Ramocve shvati kako želi da čuje više o tome. „A ta veoma pokojna osoba“, reče, „ko je ona bila?“

„U časopisu piše da je taj bio osoba onda kad je postojalo samo malo ljudi“, objasni Mma Makuci. „Tada smo svi živeli u Istočnoj Africi.“

„Svi?“

„Da. Svi. I moji. I vaši. Svi ljudi. Svi potičemo od iste male grupe predaka. Doktor Liki je to dokazao.“

Mma Ramocve se zamisli. „Znači, svi smo mi, na neki način, braća i sestre?“

„Jesmo“, odvrati Mma Makuci. „Svi smo isti ljudi. Eskimi, Rusi, Nigerijci. Isti su kao mi. Imaju istu krv. Istu DNK.“

„DNK?“, ponovi Mma Ramocve. „Šta je to?“

„Nešto što je Bog upotrebio da napravi ljude“, objasni Mma Makuci. „Svi smo sačinjeni od DNK i vode.“

Mma Ramocve na trenutak razmisli o implikacijama ovih otkrovenja. Nije imala nikakvih gledišta o Eskimima i Rusima, ali Nigerijci su bili nešto drugo. Međutim, pomislila je kako je Mma Makuci u pravu: ako univerzalno bratstvo – i sestinstvo – išta znači, moraće prihvatiti i Nigerijce.

„Da ljudi znaju za to“, reče, „da znaju da smo svi potekli iz iste porodice, bili bi bolji jedni prema drugima, zar ne?“

Mma Makuci je spustila časopis. „Sigurna sam da bi“, odvrati ona. „Da to znaju, bilo bi im teško da rade ružne stvari jedni drugima. Možda bi čak poželeli da se ispomažu.“

Mma Ramocve je ćutala. Mma Makuci joj svojim rečima nije nimalo olakšala, ali ona i gospodin Dž. L. B. Matekoni behu odlučili i sad joj nije bilo druge do da saopšti lošu vest.

„Sve je to vrlo zanimljivo“, reče ona pokušavajući da zvuči odlučno. „Kad budem imala vremena, moraću da pročitam nešto više o doktoru Likiju. Ovog časa mi je svaki minut posvećen tome da smislim kako da održim posao. Stanje na poslovnom računu nam nije dobro, znate. Naš poslovni račun ne liči na one koje vidite u novinama – znate ih, one koji imaju dva stupca, prihode i troškove, a prvi su uvek veći od drugih. U našoj firmi situacija je obrnuta.“

Začutila je posmatrajući dejstvo svojih reči na Mmu Makuci. S onim naočarima, bilo je teško reći šta misli.

„Stoga ću morati nešto da preduzmem“, nastavi. „Ako ne preduzmem ništa, dodeliće nam stečajnog upravnika ili će direktor banke doći da nam oduzme firmu. Tako to biva s firmama koje ne stvaraju profit. Gadna stvar.“

Mma Makuci je zurila u svoj pisači sto. Potom je podigla pogled i za trenutak su joj se u naočarima ogledale grančice trnovite akacije u dvorištu. Na Mmu Ramocve je to delovalo pomalo uznemirujuće – kao da posmatra svet očima nekoga drugog. Dok je razmišljala o tome, Mma Makuci je pomerila glavu i Mma Ramocve načas u njenim naočarima ugleda odraz sopstvene crvene haljine.

„Radim najbolje što mogu“, tiho će Mma Makuci. „Nadam se da ćete mi pružiti šansu. Veoma sam srećna što radim kao detektivska pomoćnica u ovoj agenciji. Ne želim da budem sekretarica do kraja života.“

Začutila je i pogledala u Mmu Ramocve. Kako je, pomisli Mma Ramocve, biti Mma Makuci, sekretarica s diplomom Bocvanskog koledža za sekretarice koja je na završnom ispitu osvojila devedeset sedam odsto bodova, ali koja nema nigde nikog sem nešto malo rodbine u dalekom Bobonongu? Znala je da im Mma Makuci šalje novac, jer ju je videla jednom u pošti kako plaća za slanje stotinu pula poštanskom uputnicom. Zamišljala je da su saznali za unapređenje i da se ponose svojom sestričinom, bratanicom ili šta im već dođe, kojoj u Gaboronu ide tako dobro. Dok je istina zapravo glasila da ta sestričina ili bratanica ne dobija otkaz samo iz čistog milosrđa, i da te ljude u Bobonongu zapravo izdržava Mma Ramocve.

Pogled joj pređe na pisači sto Mme Makuci i časopis još otvoren na stranici sa slikom doktora Likija kako drži

lobanju. Doktor Liki je s fotografije gledao pravo u nju. Dake, Mma Ramocve?, kao da je govorio. Šta ćemo s ovom vašom pomoćnicom?

Nakašljala se. „Ništa vi ne brinite“, reče joj. „I dalje ćete biti detektivska pomoćnica. Ali kad pređemo u prostorije u *Brzim motorima Tlokvenga*, biće nam potrebno da obavljate još neka zaduženja. Gospodinu Dž. L. B. Matekoniju je potrebna pomoć u kancelarijskom delu posla. Bićete jednu polovinu sekretarica, ali i jednu polovinu detektivska pomoćnica.“ Zastavši načas, ona žurno dometnu: „Ali slobodno se i dalje nazivajte detektivskom pomoćnicom. To će vam biti zvanična titula.“

Mma Makuci je ostatak dana bila ćutljivija nego inače. Poslepodnevni čaj je skuvala u tišini i bez reči je pružila Mmi Ramocve njenu šolju, ali na kraju dana se činilo da je prihvatila svoju sudbinu.

„Pretpostavljam da je kancelarija gospodina Dž. L. B. Matekonija u haosu“, reče ona. „Ne mogu da ga zamislim da se dokumentacijom bavi onako kako bi trebalo. Muškarci ne vole da se bakću time.“

Mmi Ramocve je laknulo zbog ove promene tona. „I jeste kaos, i te kakav“, ona će na to. „Učinićete mu veliku uslugu ako ga sredite.“

„Učili smo to na koledžu“, reče Mma Makuci. „Jednog dana su nas poslali u firmu čija je dokumentacija bila u vrlo lošem stanju i rečeno nam je da sve dovedemo u red. Bilo nas je četiri, ja i tri lepe devojkice. Lepe devojkice su sve vreme čavrljale s muškarcima iz te firme, dok sam ja radila.“

„A!“, izusti Mma Ramocve. „Jasno mi je.“

„Radila sam do osam naveče“, nastavi Mma Makuci. „Ostale devojkice su u pet sati otišle s muškarcima u bar, a mene ostavile u kancelariji. Sutra ujutru, upravnica koledža

je rekla kako smo uradile veoma dobar posao i da ćemo sve dobiti najvišu ocenu za obavljeni zadatak. Ostale devojke bile su veoma zadovoljne. Rekle su kako ja možda jesam najviše radila na sređivanju, ali da su one odradile teži deo posla, tako što su sprečile muškarce da mi smetaju. Zaista su tako mislile.“

Mma Ramocve je odmahнула glavom. „Nikakve vajde od njih, od tih devojaka“, reče ona. „Danas u Bocvani ima i previše takvih. Ali barem znate da ste uspeli u životu. Vi ste danas detektivska pomoćnica, a šta su one? Niko i ništa, rekla bih.“

Mma Makuci je skinula svoje velike naočari i sada je brižljivo glancala stakla krajičkom maramice.

„Dve od njih su se udale za vrlo bogate muškarce“, reče ona. „Žive u velikim kućama tamo blizu hotela *Sunce*. Viđam ih kad se šetaju naokolo sa skupim naočarima za sunce na nosu. Treća je otišla u Južnu Afriku i postala model. Videla sam njene slike u jednom časopisu. Našla je sebi muža koji je fotograf u tom istom časopisu. Taj ima novca kao pleve i veoma je srećna s njim. Zovu ga Polaroid Kuma-lo. Vrlo je zgodan i poznat.“

Vratila je naočari na nos i pogledala svoju poslodavku.

„Jednog dana ćete i vi imati muža“, reče Mma Ramocve. „A taj muškarac biće jedan veoma srećan čovek.“

Mma Makuci odmahnu glavom. „Ne verujem da će biti muža za mene“, odvrati. „U Bocvani nema dovoljno muškaraca. To svi znaju. Svi muškarci su se poženili i nijedan nije ostao.“

„Čujte, gde piše da se morate udavati“, na to će Mma Ramocve. „Neudate devojke danas imaju veoma dobar život. Eto, ja sam samica. Nisam udata.“